SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. XCVI. No. 54. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 23, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го БЕРЕЗНЯ 1989 Ч. 54. РІК XCVI.

Пам'ятайте про Україну!

Б. ГОРИНЯ УВ'ЯЗНИЛИ НА 15 ДІБ

Київ (УГС). — У середу, 15-го березня о 9:30 працівники міліції Колодійчук і Гаспарян забрали з картинної галереї до Ленінського райвідділу міліції Богдана Гориня. Причина виклику — на розмову.

У райвідділі міліції Колодійчук склав адміністративний протокол на Б. Гориня як учасника мітингу. „Розмова" закінчилась тим, що його відправили в Ленінський народний суд до судді Маляренка.

Судове засідання розпочалося близько 1-ої год. На суді до справи Б. Гориня долучили новий сфальшований протокол (капітан міліції Колодійчук), якого не підписував Б. Горинь. До залі суду нікого не впускали, на дверях стояв міліціонер. Тільки о 5:40, коли йшла вже друга частина судового засідання, пропустили 10 осіб.

Б. Горинь виступив з вимогою викликати вказаних ним свідків, без доказів яких суд не міг об'єктивно розглянути справу. Але суддя Маляренко, керуючись законами застійного періоду, вирішив вислухати свідків зі сторони звинувачення, потім Б. Гориня — і аж тоді розглянути вимогу звинуваченого. В такій ситуації Б. Горинь відмовився давати будь-які пояснення і зажадав адвоката.

Зі сторони обвинувачення свідками були: Ліхопатер Іван Миколайович (капітан міліції), Колодійчук Віталій Борисович (капітан міліції), Перех Ігор Богданович (капітан міліції), Лазеров Михайло Володимирович (старший лейтенант), Талалай Анатолій Дмитрович (підполковник міліції), Ромась Ярослав Миколайович (секретар парторганізації Головмонтажбуду). Характерно, що п'ятеро свідків були працівники міліції. З боку свідків не було чітких показів, що Б. Горинь був організатором мітингу.

Вислухавши свідків, суддя відхилив клопотання Б. Гориня викликати свідків з його боку. Це чітко показує, чиї права захищає суд.

На підставі показів свідків звинувачення, Гориневі інкримінували статтю 185 част. 2 адміністративних порушень. Адвокат Жолубак висловив незгоду цією статтею, оскільки за неї притягають до відповідальності осіб, які вже-неодноразово були суджені протягом року за організацію мітингів. Цієї статті не можна застосовувати до учасників мітингів, яким був Б. Горинь.

На вимогу Б. Гориня, перший протокол з його підписом, де було записано, „учасник мітингу", долучили до справи. Адвокат відзначив, що ініціатором мітингу була Ініціативна група Народного Руху України, чого суд не з'ясовував. А з плутаних показів „свідків" не доведено, що Б. Горинь був організатором мітингу. Його звинувачують тільки за те, що він висловлював свої переконання, які не подобалися представникам влади. А це — право кожного громадянина. Він був тільки учасником мітингу, а за це адміністративна відповідальність не передбачена.

Невинність Б. Гориня підтверджується й тим, що після його виступів на площі Ринок і площі Івана Підкови люди не розходилися, а залишилися до пізнього вечора.

Не зважаючи на це сказане, суддя Маляренко визнав Гориня винним у порушенні порядку проведення мітингу, у заклику бойкотувати вибори до Верховної Ради СССР і в тому, що він ганьбив владу. На підставі цього змінили част. 2 ст. 185 про адміністративне порушення на част. 1 цієї статті і засудили Б. Гориня на 15 діб тюрми.

Ні родині, ні друзям Б. Гориня невідомо, де його тримають в ув'язненні. На адресу урядових органів надходять телеграми протесту, які проте, залишаються без відповіді.

Збори УСЦК відбудуться на Союзівці

Союзівка. — Чергові Загальні збори Української Спортової Централі Америки і Канади відбудуться в суботу, 22-го квітня ц.р., тут на оселі УНСоюзу.

Управа УСЦАК повідомляє усі діючі українські спортові осередки щоб вони вислали своїх делегатів на ці важливі збори. Крім вислухання звітів уступаючої Управи, дискусії над ними, вибору нових керівних органів УСЦАК, на цих зборах будуть теж розглянені нові плани праці, намічення місця III Української Спортової Олімпіяди та багато інших життєвих справ централі. Початок зборів в суботу вполудне.

ДВІ СУМНІ РІЧНИЦІ

Високопреподобним і Всечесним Отцям Духовним, Преподобному Монашеству і Боголюбивим Вірним Української Католицької Митрополії в З'єднаних Стейтах Америки, Мир у Господі і Архиєрейське Благословення!

Достойні і величні святкування нашого Тисячоліття минулого року усвідомили нас усіх в істині нашої святої віри, що „хрищені, як члени Христові і члени тіла-Церкви є поміж собою нерозривно з'єднані" (Христові вірні миряни, ч. 12). Ця істина висловлює науку Святого Письма, що каже: „Всі бо ви, що в Христа христилися, у Христа одягнулися" (Гал. 3,27), через що, хоч „ми численні — одне в Христі тіло" (Рим. 12,5).

Ця правда нашої святої Віри пригадується нам, українським католикам в ЗСА та по всьому вільному світу, кожного разу, коли згадаємо або десь прочитаємо про нашу Катакомбну Церкву в Україні, нашу улюблену Матінку-Церкву, що вже довгих майже чотири століття є Церквою мучеників і ісповідників. Слова нашого Божественного Спасителя до своїх апостолів: „Ненавидить нас світ — то знайте: мене він ще перед вами зненавидів... Згадайте слово, що його був я вам вирік: Слуга не більший від пана свого. Переслідували мене — переслідуватимуть і вас" (Ів. 15,18-20), сповнилися продовж усієї історії Української Католицької Церкви. В останніх же 40 роках вони сповнилися дуже наглядно, бо вночі з 10-го проти 11-го квітня цього року мине 44-та річниця від ув'язнення і запроторення в тюрми всієї нашої ієрархії та чільніших священиків, а 8-го до 10-го березня припала 43-тя, сумна річниця Львівського псевдособору, що його зорганізували й перевели відділи КГБ за часів володіння сталінського терору. Тоді насильно зліквідовано Українську Католицьку Церкву в Західній Україні і приєднано до Російської Православної Церкви. Продовження цього сумного стану можна б оцінити у світлі слів Папи Івана Павла II: „Церква ніколи не спочиває в сумному стані розбитої єдности і все свідома вона того, що такий стан є проти волі Христа Господа" (Лист до Блаженнішого Йосифа з 19-го березня 1979 року).

Українська Католицька Церква — Обручниця Христова, продовж минулих 40 років була переслідувана й обкрадена з її церков, каплиць, чоловічих і жіночих монастирів, семінарій та видавництв. Її пограбовано з усього, включно з Святим Письмом, церковним утваром, катехизмами, молитвениками та іконами; все було сконфісковане, все знищено.

Ось так почалась довга темна ніч переслідування, ув'язнення, запроторення в концтабори та ГУЛаги тисячі тисяч нашого духовенства й мирянства. А цей стан триває досі, мимо вельми голосних змін т. зв. демократизації. Продовж цих довгих років державою контрольована пропаганда ненависти Бога і Його Церкви безперебійно переводилась у всіх ділянках життя. Нашому народові, а головно молоді, представлювано наших загально люблених і шанованих святців, як Слугу Божого Митро-

(Закінчення на стор. 3)

Передають програму про Церкву в Україні

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Читачі повідомили редакцію, що в середу, 15-го березня ц.р., між год. 8-ою і 10-ою вечора на станції телевізійної мережі ЕВТ Нетворк (канал ч. 39 в околицях Ню Йорку) була висвітлена дуже цікава програма п. н. „Переслідувана Церква в Україні".

Ця програма буде повторена в неділю, 2-го квітня ц. р., о год. 10-ій вечора східнього часу на цій же станції телевізійної мережі ЕВТ Нетворк. За точнішими інформаціями телефонувати на число (205) 956-9537.

В Ню Йорку відбудеться Шевченківська конференція

Ню Йорк. — Комісія шевченкознавства Наукового Товариства ім. Шевченка, Української Вільної Академії Наук і Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету влаштовують дев'яту річну наукову Шевченкознавчу конференцію у 175-річчя з дня народження Тараса Шевченка в суботу, 25-го березня ц.р., о год. 2-ій по полудні в приміщеннях Нюйоркського університету, у будинку школи права — авдиторія Тішмана, 40 Вашінгтон Сквер Південь, на розі вулиць МекДугал і Четвертої.

Конференція запланована з такою програмою: відкриває і проводить програмою Юрій Шевельов, Колюмбійський Університет; доповідь п. н. „Шевченко і сучасна духовна ситуація" — Микола Г. Жулинський, заступник голови Інституту ім. Т. Шевченка Української Академії Наук у Києві; „До генези одноіменних поезій і мистецьких творів Шевченка: від тексту до образа чи навпаки" — Іван Фізер, Ратгерський університет; „Тарас Шевченко і слов'янофільство" — Іван Дзюба, літературний критик, публіцист з Києва; „Шевченко — пророк" — Омелян Пріцак, УНІГУ; „Тарас Шевченко і Михайло Драгоманов у суспільно-політичному русі в Росії та на Україні", Раїса П. Іванченко, „До питання величі Шевченка: самозображення поета"; Юрій Г. Грабович, УНІГУ; закриття — Леонід Рудницький, Ля Салл університет, Філядельфія.

„Щоб показати красу нашого одягу"

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Коли до редакції приходять голова і мистецька референтка 64-го Відділу СУА, ми знаємо, що наші гості будуть розповідати про свою чи не найцікавішу діяльність, яка так широко проявилася в минулому році, коли ми відзначували 1000-річчя Християнства. Покази історичної української ноші по різних містах ЗСА, що відбулися продовж 1988 року, були яснами і незвичайно вдалими частинами святкувань, які краще допомагали пізнати минуле України, як не одна доповідь.

Христина Навроцька і Любов Артимишин подорожували в 1988 році по ЗСА, проїхавши від Лос Анджелесу до Джерзі Сіті, та в кожній із 12-ти місцевостей, що вони їх відвідали, підготовили та перевели показ історичних українських одягів перед широкою неукраїнською і українською публікою.

Ми з подивом слухаємо, як вони вавипередки розповідають про свої переживання, про труди дороги з багажем численних складних одягів, про проби із завжди іншими „модельками", і ставимо нашим гостям питання: „Що вас спонукало виготовити ці історичні строї та вкласти в цю працю стільки труду?"

„Нашим бажанням є показати неукраїнцям красу нашого історичного одягу і тим популяризувати українську культуру" — відповідають нам в унісон гості.

І тут вони на доказ того подають з яким захопленням і зацікавленням їх покази вітали, зокрема на університетах, наприклад, в Лос Анджелесі чи Пітсбургу. Довідуємося також, що на кожному терені мали вони повну співпрацю комітетів 1000-річчя і подивляли ентузіязм місцевих українців.

На столі редакційної кімнати появляються знімки, програми, витинки з преси і ми маємо нагоду переглянути пожнив'я ювілейного року на цьому одягу, але як важливому, відтинку.

Розуміється нам насувається багато питань. Перш усього хочемо знати, в який спосіб виконано ті надзвичайні і прегарні одяги, що мусять захопити не лише неукраїнців, але й нас усіх.

Наші гості розповідають нам історію цієї акції. Задум виконати декілька історичних одягів українки **вийшов від активного члена Управи 64-го Відділу СУА Христини Новоселецької**, що створила в тій цілі місцеву референтуру та керувала дослідженням історичних джерел і проєктуванням та виконанням перших десяти одягів. Вперше вони були виведені під час бенкету з нагоди XIV Конвенції СУА в 1965 році в

Х. Навроцька (зліва) і Л. Артимишин в редакції „Свободи" розповідають про свої подорожі.

(Закінчення на стор. 3)

В СССР посилюються напади на Б. Єльцина

Москва. — В газеті „Московская Правда" появився лист члена ЦК КПСС Володимира Тихомирова, спрямований проти колишнього першого секретаря Московського міського комітету партії Бориса Єльцина, якого висунули тепер до складу З'їзду народних депутатів (новоствореної палати совєтського парламенту). Саме з ініціятиви В. Тихомирова пленум ЦК, що відбувся недавно, створив спеціяльну комісію, якій доручено розслідувати обвинувачення в „нельояльності" і антисовєтських висловлюваннях, висунені проти Єльцина.

У статті Тихомирова Єльцин, крім перечислених „гріхів", обвинувачується також у безпринципності і у використанні службового становища для того, щоб добитися успіху серед виборців. Крім того, Єльцин, за словами Тихомирова, продовжує користуватися привілеями, передбаченими для керівників його ранги, які на словах виступають при цьому за відміну подібних привілеїв.

„Я глибоко обурена методами, якими провадиться боротьба проти Бориса Єльцина, — сказала кореспондентові Ассошієйтед Пресс Раїса Казакова, економіст, яка брала участь у демонстрації на захист Єльцина. — Такі методи не успокоюють людей, а лише розпалюють їх".

„Ганьба нашій совєтській демократії! Ганьба нашим керівникам!" — голосно заявив один з учасників демонстрації перед будинком Московської Ради, звертаючися до багатотисячного натовпу.

Лист, надрукований у „Московской Правде", є черговим маневром властей, спрямованим на те, щоб скомпромітувати Єльцина і позбавити підтримки виборців у виборах, які відбудуться у неділю, 26-го березня. Учасники демонстрації відкрито говорили, що їх не здивувало б, якщо у спробі перешкодити вибранню Єльцина уряд вдався б до фальсифікації результатів голосування.

„Руки геть від Єльцина!" — почали викрикувати демонстранти, коли перед будинком Московської Ради їх закликали припинити мітинг і розійтися. Уряд, пише кореспондент АП, був змушений дати демонстрантам мегафон і дозволили провести збори. Після цього демонстранти прийняли текст звернення до генерального секретаря Михаїла Горбачова зі скаргами на недопустимі методи, якими користуються московські партійні керівники у боротьбі проти Єльцина. Один з ораторів закликав демонстрантів провести у Москві одноденний загальний страйк протесту на випадок, якщо Єльцин не буде вибраний на З'їзд народних депутатів.

„Він проти партійної мафії, тому партійна мафія проти нього, — сказав про Єльцина 65-річний пенсіонер Тарас Осипов. — А Єльцин — з народом і за народ".

У СВІТІ

СОВЄТСЬКИЙ МІСЯЧНИК „XX Століття і Мир" надрукував у лютневому числі оповідання відомого російського письменника Александра Солженіцина „Не жити брехнею". А. Солженіцина совєтська влада насильно „видворила" з батьківщини і він з родиною через Швайцарію остаточно поселився у З'єднаних Стейтах Америки у стейті Вермонт. З невідомих причин лютневе число згаданого журналу вийшло з друку аж в березні. Тому, що це видання не користується популярністю і малотиражне, закордонні журналісти довідалися про надруковане оповідання Солженіцина аж в неділю, 19-го березня.

ІЗРАЇЛЬСЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ ЛЕТУНСТВО знову атакувало бази палестинців в долині Бекаа, де властиво стаціонує сирійське військо, і таке бомбардування може колись закінчитись конфліктом більших розмірів між ізраїльцями і сирійцями. Ливанські урядові чинники повідомили, що шість ізраїльських бомбардувальників на протязі півтори години бомбили базу просирійських палестинців, заскочивши своїм налетом також командування сирійськими військами. „Друге таке бомбардування не повториться", — заявили сирійські старшини, „якщо повториться, то з великими втратами для Ізраїля".

ПРИХИЛЬНИКИ АКАДЕМІКА Андрея Сахарова, члени Академії Наук СССР, зібравшись на своєму річному засіданні, хочуть вплинути на зміну рішення президії академії не виставляти Сахарова кандидатом на з'їзд депутатів. Як відомо, понад 60 різних наукових інституцій в СССР висунули кандидатуру А. Сахарова, але консервативні кола в Академії постаралися, щоб прізвище цього правозахисника не було на офіційній листі. Сам Сахаров не хотів з цього приводу розпочинати боротьбу з академією, якої він є членом, знаючи, що вони самі без відома керівництва партії не рішали цієї справи. ТАСС, совєтське пресове агентство, признавося, що чимало вчених незадоволені, що на списку кандидатів немає прізвища Сахарова.

В ЛОНДОНСЬКИХ ГАЗЕТАХ знову почали появлятися матеріяли присвячені катастрофі пасажирського літака американської повітряної лінії „Пен-Америкен" над шотляндським містечком Локербі в грудні минулого року. Загинули усі пасажири і обслуга літака у числі 259 осіб. Також на землі від уламків і вогню загинуло додатково 11 осіб. На покладі літака був ливанський студент Халід Джафар, який летів до ЗСА, щоб тут відвідати свого батька у стейті Мишиген. Лондонський тижневик „Сандей Експрес" повідомив у своєму останньому числі, що бомбу терористи вмонтували в магнітофонний апарат з радіоприймачем. Цей радіоприймач переніс на поклад літака саме цей студент, який міг бути невинний, бо апарат, коротко перед відлетом літака, подарував йому інший ливанець, якого в Інтерполі, тобто у міжнародній поліції, знають тільки під псевдонімом „Професор". Він є членом групи Абу Нідаля, а до Франкфурту прибув два дні раніше з Греції. Розвідчі чинники ЗСА і Великобританії підтвердили, що ідуть інтенсивні розшуки за „Професором" у зв'язку з катастрофою літака.

ПІСЛЯ ДОВШИХ ПЕРТРАКТАЦІЙ і переговорів адвокатів, Уряд З'єднаних Стейтів Америки погодився нарешті виплатити родині забитого рибака 10,000 долярів. Як відомо, вбивство трапився ще в січні 1987 року коли біля берегів Об'єднаних Арабських Еміратів в Перській затоці американський корабель „Карр", який супроводжав кувайтський танкер, вистрілив з гармати в сторону підозрілого об'єкту, який виявилось судно з трьома рибаками. 22-річний рибак Джаґдіш Баґван загинув, а два були поранені. Не зважаючи на те, що американський корабель подавав кілька разів сигнали, Уряд ЗСА не хоче дальше протягати справи, а радше старається полюбовно полагодити конфлікт.

Т. ЗАСЛАВСЬКА ДАЛА ПРАВДИВУ ОЦІНКУ ПОЛІТИКИ ПЕРЕБУДОВИ

Москва. — Тетяна Заславський економіст і соціолог, заявила кореспондентові агентства Ассошієйтед Пресс в Москві, що 1989 рік, буде критичним роком для політики гласности і перебудови в Совєтському Союзі. Прийшов час, щоб переходити від слів до діла, тобто від обіцянок до конкретних заходів, а саме найголовніше до доставки товарів першої потреби, зокрема харчових продуктів для населення, яке, якщо цього не станеться, почне нетерпеливитись і бунтуватись. Заславська каже, що в СССР люди дуже терпеливі, але коли задовго будуть чекати на обіцянки, то втратять віру в проголошені зміни.

Західні спостерігачі кажуть, що Т. Заславська правдоподібно найкраще орієнтується в загальній ситуації і знає, очолюючи державний центр загального опитування і обстеження опінії, що думають різні верстви населення в імперії. Кореспондент АП пригадує, що Заславська є великим прихильником гласности і перебудови.

Виступаючи на пресовій конференції в кінці минулого тижня вона заявила, що вершком загальних надій на зміни в СССР були роки 1987-88, але коли з тієї пори ситуація, зокрема на економічному відтинку, не поліпшилася, а в деяких республіках, областях, районах, навіть погіршилася, народ почав нетерпеливитися, почала закрадатися зневіра, недовірчивість до обіцянок компартії. Згідно з її словами, ідею перебудови втримує ще при житті інтелігенція тому, що в рамках гласности створилась можливість писати про ці справи на сторінках преси і говорити при кожній нагоді про наболілі питання не тільки економіки, але також ідеології, культури, зокрема літератури, художньої творчости та інших ділянок. Однак ті, які більше цікавляться матеріяльною сторінкою кажуть, що в останньому часі нічого не змінилося, а в деяких випадках ситуація навіть погіршилася.

„У совєтському (потім вона поправилась і заявила: у російському) народі терпіння немає дна, але вже прийшов найвищий час показати йому (народові) хоч деякі позитивні результати перебудови", — підкреслила Т. Заславська. Вона переконана, що жадна партія, жадний уряд, жадна влада не може обійтися без народу і тому народ не можна ошукувати.

Прекрасно орієнтуючись в системі „штучних цін", Заславська пропонувала свого часу залишити цю справу і сказати народові правду. Тепер знаючи бунтарську душу Сходу, вона каже, що з цією реформою треба почекати ще принаймні два-три роки. Кінець-кінців люди могли б примиритись з підвишкою цін, каже вона, якщоб на ринку одного дня появилося дійсно багато товарів першої потреби. Без розв'язки цієї справи, підвишка цін тільки підриватиме основи перебудови, а в теперішній ситуації може навіть викликати загальне голосне незадоволення, яке проявиться у формі демонстрацій і писаних протестів.

Одним із способів забезпечення товарами населення є імпорт із закордону, але в цьому місці Заславська „прикусила язик" і призналася, що державний бюджет СССР і зріст інфляції ледве чи дозволить урядові вийти на цей широкий шлях розв'язки.

В АМЕРИЦІ

АГЕНЦІЯ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ у своїх звітах виказує, що одна на п'ять шкільних округ в ЗСА переступає федеральний закон з 1987 року, в якому вимагається перевірити шкільні приміщення, чи є в них азбест і випрацювати плян для його усунення. Речинець предложення такого пляну був до жовтня 1988 року, але більшість шкіл не були готові з таким пляном. Стейти, які виконали пляни нижче 60 відсотків — це Місісіпі (53.8), Вірджінія (56.1), Мейн (58.1), Індіяна (58.5), Пенсильванія (58.7) і Массачусетс (59.5).

ПРОКУРАТУРА І ОБОРОНА у перебігу розправи над підполковником Олівером Нортом зударилися щодо представлення характеристики підсудного. З одного боку представлено його як брехуна, з другого як патріота, який старався обманити Конгрес, щоби не дати змоги політикантам виявити важливі дані, котрі могли б пошкодити безпеці країни. В кожному разі, під час останніх свідчень оборона старалася показати чому О. Норт так поступив, зізнаючи перед конгресом, бо тої заведена скількість засекречених документів продістававася в руки засобів масової інформації, саме через збори різних конгресменів.

В ОСТАННІХ ДНЯХ Доналд Трамп заявив, що він звернувся до голови корпорації „Тексас Ейр", щоби значно обнизити ціну на повітряну лінію „Істерн", чи радше на ту частину цієї лінії, яка має швидкі щоденні сполучення між Ню Йорком, Бостоном та Вашінгтоном. Ця частина лінії „Істерн" була на продаж ще осінню минулого року й за неї Д. Трамп погодився тоді заплатити 365 міл. дол. Одначе тепер, коли механіки і пілоти лінії „Істерн" страйкують вже майже три тижні, то вартість навіть тої частини значно обнизилася на думку Трампа.

ДЕРЖАВНІ УРЯДОВЦІ заявили, що президент Джордж Буш застановляється над застосуванням дуже гострих заходів щоб запобігти зростові вбивств у Вашінгтоні. Поміж пропозиціями є сильніша контроля пальної зброї, а також ужиття військових частин, якщо вашінгтонська поліція на дальше не зможе запобігти всім тим вбивствам пов'язаним з наркоманією. Перед конгресменами президент Буш заявив, що він готовий на боротьбу з наркоманією „на різних фронтах", за пляном Вілліяма Беннета, директора крайової боротьби з наркоманією, який хоче з Вашінгтону зробити приклад урядової спроможности у боротьбі зі злочинством пов'язаним з наркоманією.

НА ПРЕСОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ у Вашінгтоні урядові чинники повідомили кореспондентів, що президент Джордж Буш зарядив, щоби до половини травня відповідні чинники в Уряді закінчили перевірку американської закордонної політики. Базуючись на таких звітах з перевірки та рекомендаціях, він ще того самого місяця почне вводити різного рода зміни щоби відібрати від Михаїла Горбачова звання „ініціятора нових починів".

У ЧИКАГО НА ВІЧУ виступив в товаристві демократичного кандидата на майора цього міста Ричарда Дейлі, голова Демократичної партії в ЗСА Роналд Бравн. Він закликав своїх партійних однодумців об'єднатися і в той спосіб посилити можливість вибору на пост мейора Чикаго кандидата їхньої партії Р. Дейлі. Причиною кампанії самого голови Демократичної партії в ЗСА, до речі першого негра на цьому пості в історії ЗСА є те, що багато демократів-негрів, а між ними і Джессі Джексон,

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street Jersey City N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451 2200

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to: Svoboda

Postmaster: Send address changes to:

Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N.J. 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N.J.

P.O. Box 346 Jersey City N.J. 07303

Скасування колгоспної системи?

Стрижнем „Капіталу" Карла Маркса було змагати до безклясового суспільства почерез знищення міської буржуазії і сільських куркулів. За панування капіталізму — робітнича верства мусить повстати проти своєї експлуататорів. Робітничо-селянський уряд має перебрати на державну власність всю землю, всі засоби штучної продукції (фабрики) і все сільське господарство. Робітничо-селянський уряд подбає за добро всіх громадян, кожний і кожна матиме дах над головою і державну платню. Держава розпоряджатиме всією продукцією і розподілом. За такою рецептою, що заповідала рай на землі, розпочався від жовтня 1917 року, комуністичний експеримент, спершу на корінній Московщині, швидко потім у велетенському Совєтському Союзі, що його складовими частинами стали збройно поярмлені народи.

Перший в історії імперії період „воєнного комунізму", до якого входили й завойовницькі війни, приніс гостру господарську кризу. Тоді проголошено НЕП — Нову економічну політику — з деякою лібералізацією в ділянках торгівлі і сільського господарства. У добі НЕП-у постали т. зв. присадибні господарства і в Україні повіяв такий „українізаційний" вітер, що він породив в Західній Україні в західньоевропейських осідках української еміґрації явище „радянофільства". Це були роки 1921-1923, бо вже в останньому році життя Леніна почалася реакційна большевицька кампанія проти НЕПу-у, як ніби відхилення від „чистого марксизму". Коли ж у 1924 році прийшов до влади Йосиф Сталін — у СССР настав період найстрахітливішого терору. Як ножем врізав усі полегші у сільському господарстві і всі полегші для української культури. Всі наївні галицькі діячі, які вірили в майбутність культурної праці й виїхали в Україну — згинули. Прийшло всезагальне переслідування. На добу Сталіна припадає голодова облога в Україні, яка стала темою наукового твору „Жнива розпачу" Роберта Конквеста (Ню Йорк — Оксфорд, 1986. стор. 417). Подавши на прикінці своєї книжки 1,654 позицій, як інформаційних джерел, якими користувався, плюс 46 „вибраних книжок" — Конквест все ж не всилі подати докладної цифри загинулих у тому штучно в Україні заведеному голоді, яким Сталін рішив зламати спротив селянства і насильно завести колгоспну систему. В Україні це Сталінові вдалося коштом 7-10 мільйонів жертв, а його наступники одідичили по ньому ту систему, яка довела до руїни харчовий стан в імперії. І такий стан існує й за Ґорбачова — і в ділянці фабричних виробів і в ділянці сільського господарства. Безпосереднім творцем такого „раю" був Лазар Каґанович.

У минулому тижні, докладно 16-го березня, Центральний Комітет компартії СССР прийняв після триденних нарад усі пропозиції Міхаїла Ґорбачова, націлені на ніби радикальну реформу совєтської сільсько-господарської системи. Головною точкою реформи має бути винаєм землі селянами на ціле життя з правом передачі сподкоємцеві, але з обмеженням до 15 років. Лідер консервативної опозиції проти Ґорбачової перебудови Іґор Ліґачов заявив журналістам, що ЦК прийняв одноголосно пропозиції Ґорбачова, та що колгоспна система в основі залишилася. „Ню Йорк Таймс" в обширній кореспонденції свого московського кореспондента Білла Келлера стверджує, що ніхто не знає всіх подробиць цього пляну і що треба чекати на цілу низку декретів, які мають уточнити реформаторський плян Ґорбачова.

Згори можна передбачити, що цей плян, взорований на НЕП-і, не вдасться. НЕП існував ще перед штучним голодом у 1930-их роках. Тоді селянин ще любив землю. Сталін винищив хліборобську верству, зробивши її верствою новітніх кріпаків. Ці старші віком кріпаки не захочуть працювати на землі, яка за 15 років вернеться комуністичній державі, а молодша ґенерація втікає до міст, де легше прожити. Український селянин особливо любив землю — він не тільки працює, але й душу в неї вкладав. Сталін винищив хліборобську верству на найбільш урожайній Україні з її чорноземом, і коли тепер Ґорбачов все ще прагне у принципі зберегти колгоспну систему — він прогорить. Це був зручний хід Ґорбачова — призначити Ліґачова на голову хліборобської комісії у партійному ЦК, — знаючи, що ця комісія нічого не вдіє і можна буде вину скинути на її голову. Але тактичні ходи у боротьбі за владу в Кремлі економіки не направлять і не присилують селян працювати, як слід на чужій землі. І як селянин має працювати на ріллі, коли він не має тракторів, не має ніяких сільсько-господарських машин, — а вертатися у 1989 році до керованого рукою плуга і коси — трудна справа.

Михайло Демкович Добрянський

ЧИ БУВ У ЛЬВОВІ ПОГРОМ?

II.

Відомий антисеміт Петлюра. Треба дуже панувати над своїм почуванням, тим більше, що автор уже на тому світі. Як можна сьогодні після заяв серйозних жидівських діячів називати Симона Петлюру антисемітом. Вистачає згадати таких діячів, як Володимир Жаботинський, Соломон Ґольдельман, Арнольд Марголін — усі сучасники Головного Отамана, з пізніших А. Дерош, Ізраїль Клейнер. Зрештою українська громадська думка — від вбивства Петлюри досі одностайна в тому, що жиди не відповідають за цей злочин, хоча вбивником був жид Шварцбард, бо він був тільки знаряддям большевицького ҐПУ. І справді, не було такої української групи, яка думала б відплачувати жидам за злочин Шварцбарда. Не могло бути й у Львові „акції Петлюри".

Програми в Житомирі, Умані та Бердичеві — про них пише Еттінґер так, що читачеві насувається аналогія зі Львова, тобто, що й там погромниками були українці. Тим часом 20 років тому, в Західній Німеччині, судили за ці погроми членів гітлерівської спецкоманди, але ніхто не згадував там про будь-яку співучасть українців. Коли мова про суд, західньонімецький суд розглядав і львівські події того часу, конкретно, справу, ліквідацію польських професорів у Львові. Також там не знайшли українських погромників.

Ф. Фрідман і Р. Братунь

Галицький жид Філіп Фрідман, автор книжки „Their Brothers' Keepers' (Ню Йорк, 1957) про християн, що допомагали жидам рятуватись від гітлерівського Голокосту; він присвятив один розділ українцям. Наступного року появився його просторий есей у річницю Vivo Annual (Vol. XII. 1958/59 New York): „Українсько-жидівські стосунки під час окупації нацистів" (стор. 259-296). Фрідман з незвичайною скрупульозністю зібрав факти, вістки з преси, голоси преси та інші джерела і показав дві сторони цих стосунків: з одного боку українці помагали гітлерівцям з другого інщі українці помагали жидам. Він нічого не знає про український погром у Львові 2-го—3-го липня 1941 року.

Совєтський тижневик для українців закордоном, „Вісті з України", англійське видання ч. 38 (вересень 1988), передрукували з комсомольської газети „Молодь України" статтю Ростислава Братуня. Український поет і журналіст, особливо активний у пресі „буржуазних націоналістів", народжений на Волині, навчався у Львівському університеті, працював довший час у Львові. У названій статті, користаючи з гласности, він пише про сталінський режим у Західній Україні, між іншим про початки війни 1941:

„У перших днях війни в'язні в усіх тюрмах Західньої України були помордовані. Найбільше серед них було невинних людей, українці, поляки, євреї, яких заарештовано наслідком фальшивих доносів. Я зустрів деяких очевидців, яким пощастило врятуватись, вони підповзли під трупи помордованих. На Личаківському цвинтарі (у Львові) є дві збірні могили тих, що їх замордували в тюрмах".

Ростислав Братунь нічого не говорить про погром 2-го—3-го липня. Це означає, що такого погрому не було. Якщо би був, він не прогаяв би нагоди, щоб ударити по „буржуазних націоналістах", тим більше, що кілька стрічок далі Братунь говорить про їх повоєнні звірства.

Але все це замало. Бо треба, щоб виступили львов'яни-очевидці, які були у Львові в ті критичні дні, і сказали: був, а чи не був той погром, про який написав Шмуль Еттінґер. Я звертаюся з проханням-закликом до львов'ян — виступити на захист чести українців Львова. Бо вони не погромники, треба когось, хто керував би нею, зібрав свідчення і дав їм санкцію джерельних документів. Найвідповідніша для цього установа це Наукове Товариство ім. Шевченка, адже Львів був його осідком понад 70 років. Прошу панів з проводу НТШ подумати над цим.

п. с. Двадцять років тому в Дармштадті (Нім. Фед. Р-ка) 20-го листопада 1968 року закінчився судовий процес проти гітлерівців за масову ліквідацію жидівської людности в Україні 1941-42 років. Це був за величиною другий найбільший процес проти гітлерівських вбивників, (перший був за Освєнцім). Процес у Дармштадті тривав 14 місяців, переслухано 175 свідків. Засуджено до різних термінів ув'язнених шість офіцерів, членів СС-івської Sonderkommando 4a, що була частиною Einsatzgruppe C. Головний командир масового погрому в Україні П. Бльобель, був засуджений у Нюрнберзі, до смертної кари і страчений. У Дармштадті не було нікого з українців на лаві обвинувачених.

• • •

Що стосується наклепів на Симона Петлюру, мовляв „антисеміт", варто нагадати думку Володимира Жаботинського. Це одесит, визначний діяч сіоністичного руху. У статті „Кримськая колонизація" В. Ж. писав:

„...Ні Петлюра, ні Винниченко, ні інші члени цього українського уряду ніколи не були „погромниками". Хоч я не знав їх особисто, проте я добре знаю цей тип українського інтеліґента-націоналіста зі соціялістичними поглядами. З ними я виріс, разом з ними я провадив боротьбу проти антисемітів і русифікаторів — єврейських і українських. Ні мене, ні інших мислячих сіоністів південної Росії не переконають, що людей того типу можна вважати антисемітами..."

Стаття В. Ж. була друкована в „Дер Морґен журнал", Ню Йорк, 4-го червня 1929 року (безпосередньо після атентату Шварцбарда).

Н. О.

Живучі таланти України

У серпні минулого року на міжнародному фестивалі хореографічних ансамблів у Греції на острові Левкос, де зібралися народні танцюристи з 38-ох країн світу, коломийське „Покуття" здобуло золоту медалю і нагороду Дискобол, — пише Софія Майданська в журналі „Україна" ч. 6 за 1989 рік.

А почалося все з Покуття, що розкинулось між Карпатами і Дністром. Живлячись джерелами Гуцульщини і Східньої України, поєднавши все прекрасне, що було у них, воно виробило власну культуру, в якій оригінально переплелися й модифікувалися елементи одягу, різні техніки вишивання тощо. Характерні для подніпрянської України горсетки поширилися на Городенківщині. Прищепилася і опанча — довга свита, оздоблена червоним шнуром. Жіночий головний убір перемітка (на Київщині — намітка, у лемків — обрус, на Буковині — рушник) зберігся ще з часів Київської Руси. І тепер можна зустріти старих жінок, які, обгорнувши голови перемітками, поважно йдуть селом, сповнені величавої гідности.

На кольорову гаму тканин мали вплив барви природи. Люди знали, який відтінок дає кора того чи іншого дерева.

Софія Майданська розповідає, як авторка Коломийської аматорської трупи Богдана Демків ще за хрущовської відлиги створила самодіяльний танцювальний гурток, який 1973 року уже став Народним самодіяльним ансамблем. Щоб не забулись багатства народної культури Богдана почала мандрувати по селах рідного Покуття й збирала та вивчала народну творчість. Тридцять сіл Коломийського, Косівського, Снятинського, Городенківського районів не один раз від хати до хати обійшла Богдана Демків і відкрила, що люди там наділені невгамовною творчою фантазією. Спостережливе око Богдани ловить найменшу деталь у звичаях, одязі, мові. Своїм ентузіязмом вона запалила людей і вони повірили, що зі смертю старих людей не повинна вгаснути краса народного мистецтва. Перед нею відкриваються заповітні скрині, відкривається душа пісні й танцю, а вона вела свої пошуки далі уважно й обережно.

Дев'яносторічний старійшина роду у Серафинцях наспівав їй мелодії до семи танців. Головним консультантом була його сестра, молодша на п'ять років. Танцювали 70-ня донька та 40-річна онука. „Головний консультант" стежила за кожним рухом танцюристок, час від часу вигукуючи: „ні-ні, ну, як ти ступаєш!", і не витримавши сама пішла по колу. Кудись поділася старість, вона гордовито й легко ішла в танці і крок її був цнотливий та вишуканий.

А як чудово ладкали жінки з Торговиці. Щож до вісімдесятилітнього гуцула з Космача, то він так любив танцювати, що, мабуть, танцюючи й народився, бо навіть, коли малим хлопцем пас маржину, то пускався гайдука довкола корови.

Із цим багажем поїхала у Львів до Ярослава Чуперчука, хореграфа і балетмейстера ансамблю „Галичина", завдяки якому ожили давно забуті танці Гуцульщини, Бойківщини, Буковини, Покуття.

Богдана раніше ніколи не ставила танців і нею оволодів страх. Та Чуперчук глянув лише і сказав: „Дитино, та що тобі ще треба, у тебе ж усе вже є. Готовий танець. Невже моє ім'я тут потрібне? Я вірю, що ти обійдешся і без нього. Усе готове, лишилося вкласти душу, м'язи і життя". Це був танець „Кокетка". Згодом відродилися „Городянка", „Трапагун", „Придністрянський святковий", „Сербин" і багато інших танців. А „Сербином" називався тому, що молоді чоловіки їхали аж у Сербію на лісорозробки на три-п'ять років, щоб заробити. На чужині їх об'єднувало рідне слово, рідна пісня і танець. Зібравшись після важкої роботи, вони співали:

Час додому, пане-брате,
Час додому вирушати,
Бо нас жінки не впізнають,
Діти нас ся відцурають.
Час додому пане-брате,
Час.

Повернувшись до рідних осель, вони знову трималися разом, згуртовані перебуванням на чужині. Їхні співи відразу пізнавали здалеку й казали: „То наші сербини".

Знайшла вона танець „Сербин" у Русові, на батьківщині Василя Стефаника. Зустріла старого чоловіка з граблями. „Чи у вас танцювали „Сербина?" Відповів ствердно. Просила, щоб показав хоч якийсь крок, та старенький лише стенав плечима. Пояснювала йому, як необхідно, щоб діти в майбутньому знали про звичаї рідного краю. Він відповів: „Я вас розумію, але як допомогти?.. Знаєте, це ж роки..." „Але ж мені так потрібен „Сербин", — благала вона. — Там були якісь кроки, коли вдаряли п'ятою до п'яти". І тут чоловік стрепенувся: „Так, так. Був такий крок — 'голубець' його називають". Спритно підстрибнувши на правій нозі, дідусь робить спочатку дріб, а потім, виконавши довгожданого „голубця", припав на праве коліно, різко нахилив голову вперед і швидко підвівся. Все це сталося блискавично. Богдані перехопило дух від того спалаху леґінського вогню дідусевої молодости. Так по крихтах збирається танець. Для відшукання якогось потрібного елементу в пригоді стають фотографії, зразки давнього одягу і власна фантазія.

Нині Богдана збирає матеріяли для відтворення покутського весілля. Вона задумала театральне дійство, що зображувало б усе багатство і поетичність цього обряду, де кожне слово сповнене символіки. Ось, як звучать у пісні слова матері до нареченої:

Абись була чесна і велична,
Як свята земля.

А скільки виявлено сільських художників на Україні, та про них має бути інша розповідь. Все це є свідченням живучости нашого народу і його талантів, що відчувши відлигу, наче весну, починають розквітати.

Юрій Р. Рибак

ДЕЩО ІЗ ТЮТЮНОВОЇ ЗАКОВИКИ

Слово тютюн вживали турки та татари на визначення диму, а його загальна ботанічна назва — це „Nicotiana", що виводиться від імени французького дипломата Жін Нікот, який привіз цю рослину до Франції у 1560 році. Від цього ж імени називають особливу речовину тютюну нікотин... Властиво американські індіяни від давен-давна курили тютюн, а привіз його до Европи Колюмб, який, відкривши Америку пізнав медичну силу рослини, що теж помагає людям у відпруженні... І хто ж міг тоді подумати, що у майбутньому тютюн стане для людства трійливим налогом! Тому, нині до оборони здоров'я прилучився теж американський Уряд. Про це вже писав д-р мед. Роман Осінчук у статті п. з. „Двадцять п'ять років боротьби з куренням у ЗСА" — „Свобода" ч. 14, 25 січня ц. р. Але, як вияснити, що з одного боку ЗСА поборюють курення, а з другого боку намагаються експортувати якнайбільше цигареток? Виглядає, що заіснували дві ідеї, які хоча собі протирічать, то, одначе, у практиці знаходять оправдання і це все діється „під одним дахом". Бож Міністерство здоров'я сильно натискає на те, щоб обмежити курення, коли в той же сам час Міністерство торгівлі вважає, що тютютн не має нічого спільного зі здоров'ям і є тільки товаром, який представляє собою експортову вартість майже трьох більйонів долярів річно. І коли інші продукти від аграрних до електронічних утрачають у Азії ґрунт під ногами, цигаретки вважають, як не абиякий успіх у втриманні висоти загального експорту, в якому в 1987 році тютюн зріс на 76 відс., як світової якости продукт.

Та не все золото, що блищить. Щораз голоснішим стає питання чи повинен Уряд ЗСА сприяти куренню за кордоном, коли зі здоровельних причин стараються вдома цього відучити своїх громадян? Відповідь на це дав генеральний хірург Куп: „Я не думаю, що ми як громадяни, можемо продовжувати толеранцію експорту недуги, неспроможности та смерти".

Уміжчасі Азія має проблему, бо 63 відс. чоловіків є курцями у Японії, а 90 відс. у Китаї (!), не враховуючи туди зростаючий відсоток жінок та підлітків. Тому і не диво, що азіятські активісти гостро спротивлюються куренню, а сучасну ситуацію порівнюють до історичної боротьби, коли було прийшло до сутички між Китаєм, а Великобританією на тлі імпорту оп'юм.

Говориться загально у світі про вільний товарообмін між державами, однак по суті він обмежується різними застереженнями, домовленнями і постановами. І ось на основі Секції 301, зревідованого у 1974 році Торговельного акту, продуцент кожного американського експорту, що зазнає дискримінаційне обмеження в імпортованій країні може розраховувати на підтримку свого уряду в інтервенції і приміненні різних санкцій. Три рази в останніх двох роках Уряд колишнього президента Рональда Реґена був готовий їх примінити, бо Японія, Тайван та Корея обмежили американську конкуренцію. Ці країни встановили квоти на імпорт та підвищили охоронне мито. У висліді ціна на американський тютюн піднеслась втричі. А у себе вдома обмежили теж загальну рекляму на куріння.

Закидають американцям, що вони впроваджують тютюн до Азії. На це вони відповідають, що це не зовсім згідне з дійсністю, бо самі китайці продукують річно понад один трильйон цигареток для домашнього вжитку, а в Тайвані та Кореї існує встановлений ринок незалежно від американського тютюну. Знову ж азійський підхід до тексту на наліпках попереджуючи шкідливість куріння є легша, ніж у ЗСА. Наприклад, у Японії звучить: „Прошу не курити забагато ради вашого здоров'я. У Тайвані найбільш популярний рід цигареток спонзорований урядом називається... „Довше життя".

І коли назовні виглядає дивовижним, що з одного боку в усіх країнах іде акція проти куріння, то з — другого боку вони не тільки толерують, але й підтримують власну продукцію, або дозволяють на чужий імпорт і це все з економічної користи. І чому ж таке є?...

Тому, що азіяти знають, що Америка мусить експортувати, а дозволяючи на імпорт тютюну автоматично охороняють від конкуренції своїх фармерів, які вирощують помаранчі та цитрини, культивують риж та годують рогату тварину на м'ясо. Зважмо теж, що ґрунт та клімат у ЗСА, головно у стейті Віджінія, є ідеальним для продукції тютюну, який став однією з поважних віток американської аґрарної ділянки. Тому і є великий політичний тиск теж виробництва на законодавство. Але хтось міг би ставити запит, що є важливіше здоров'я чи — чи заробіток? Ну і що ж тут відповісти? Одне ясне, що при реорганізації обмеження чи стримання продукції тютюну люди цього сектора можуть знайти іншу працю і ще жити довго, довго; але люди, що впали жертвою куріння і повмирали вже не воскреснуть... А покищо куріння задимлює економіку, бо ослаблюється один із її основних продукційних елементів... людина.

Володимир Жила

ЗУСИЛЛЯ ГІДНЕ ПОШАНУВАННЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ

У пам'яті свіжі ще величаві святкування минулого року, коли ми відзначали Тисячоліття Християнства в Україні. Усі ми тоді трудилися, щоб ці святкування відбути не тільки врочисто, але їх відповідно записати в історію, зробивши щось тривале й гідне славетного Тисячоліття. Таким чином, наочніше розкрити його суть і належно оцінити велику творчу спадщину, що нам дало християнство.

До цього трудного завдання наші громади, Церкви, організації, наукові установи підходили по-різному, але з одним прицілом, що це важлива й благородна справа, яка безпосередньо стосується нас усіх. Тож не диво, що до цього ми взялися з великим запалом, використовуючи наші найкращі сили й поважні фінансові засоби.

До тривалого звеличення Тисячоліття Християнства в Україні приступила також і фундація родини Чопівських. Вирішено, що з метою гідного пошанування Тисячоліття, треба зробити щось ориґінальне й в той же час унікальне, що промовляло б не тільки до українців, наповнюючи їхні серця гордістю і мистецькою насолодою, але допомогло б і чужинецькому глядачеві, зокрема американському ближче познайомитися з українським мистецтвом, пізнати закономірності його розвитку, проникнувши в його загальний культурний характер. Цьому найкраще сприяла виставка репрезентативних ікон.

Проєкт Фундації показався доцільним і оригінальним, даючи характерні особливості мистецького зображення й необхідний мінімум знань з історії українського образотворчого мистецтва з неповною, але хоча загальною картиною розвитку української національної культури.

Виставку ікон приготовано під мистецьким керівництвом Славка Новицького, при співпраці Олександра Вороніна, який опрацював частини пояснювального тексту, як також цілого ряду фахівців-консультантів, як Святослав Гординський, д-р Юрій Бережницький, проф. Конаш-Конашевський, Оксана Соловей та інші.

За своїм характером — це пересувна виставка, що складається з 36-ох фотографічних репродукцій давніх і модерних ікон (від XII до XX століття). Деякі оригінали ікон знаходяться на північноамериканському континенті, решта поза залізною заслоною.

Для виставки використано багато цінних ікон, між ними ікону Вишгородської Богоматері, названої Володимирською. Вона, як нам відомо, належить до найцінніших залишків Візантійського іконостасу. Це, до речі, одна з небагатьох в світі ікон, що її за леґендарною традицією малював св. апостол-євангелист Лука. Ікону 1155 року вивіз з Вишгороду на північ суздальський князь Андрій Боголюбський. Сюди включено ікону Белзької Богородиці, теперішню Ченстохівську Божу Матір, яка стала найбільш відомою чудотворною іконою Польщі. На виставці маємо також Почаївську Божу Матір. Цю ікону Анна Гойська передала Успенському Соборові Почаївської Лаври. З іконою зв'язана народна дума про появу Почаївської Богоматері під час нападу турків на монастир 1675 року. Ікона досі вважається чудотворною. У склад виставки ввійшли ще такі ікони: Андрій Первозваний на Київських горах (ікона XXстоліття, яку написано в Київсько-візантійському стилі й яка має виразні традиційні признаки XII століття), Мати Божа Велика Панагія (Богородиця Оранта з Ярославля), свв. Борис і Гліб, ікона Воскресіння, ікона Успення Богоматері з Києво-Печерської Лаври, Корсунська Божа Мати, Мати Божа Оранта, св. Юрій-змієборець з села Великого біля Доброміля, Мати Божа Печерська тощо. На виставці є також дві репродукції картин проф. С. Конаш-Конашевського, що зображують Володимира й Ольгу, та хрищення українського люду в Києві.

Ікони розміщені з великим почуттям смаку щодо форми й кольорів на п'ятьох пересувних картонах з темновишневим тлом з відповідними короткими поясненнями під кожною іконою.

Фундація подбала також про видання виставкового довідника. Досі появилося два видання довідника (друге більше формою з поширеним і вдосконаленим змістом). У довіднику вміщено цінну коротку статтю про Тисячоліття Християнства в Україні разом з мапою Европи й відповідно на ній виділеною мапою України. Ікони надруковано тут в кольорах з обширними пояснювальними текстами. Окремо видано ікону Почаївської Божої Матері на темновишневому тлі, розміром 56x41 цм. Ця ікона красується також на обкладинці довідника. Усі матеріяли надруковано англійською мовою, виконано професійно, на доброму папері, приємними для сприймання кольорами. В цілому це є великий вклад до пізнання української ікони.

Прем'єра виставки відбулася у березні м. р. у Ротунді американського сенату в Вашінґтоні. Показано її також в Бавнд Бруку, в осередку Української Автокефальної Православної Церкви, в Музеї історії і індустрії в Сієтл, у Вашінґтонському стейті, в будинку Лютеранського братства в Міннеаполісі, в Національній катедрі у Вашінґтоні (двічі), в Гамилтоні, Канада, на Всесвітньому святкуванні Українською Автокефальною Православною Церквою 1000-ліття Хрищення України, в готелі Гамилтон в Чикаґо, на Фестивалі 1988 року в Едмонтоні, на найбільшому українському Фестивалі на північноамериканському континенті в Дофині, Манітоба, в Іллинойському університеті в Шампейні, в Дикінсонському стейтовому університеті, в місті Дикінсоні, в Північній Дакоті, в фойє Констітюшен залі в Вашінґтоні під час Фестивалю

(Закінчення на стор. 3)

„Щоб показати..."

(Закінчення зі стор. 1)

Ню Йорку. До тих оригінальних 10 одягів додано з роками ще сім, а з приводу показів у 1000-річчя Християнства ще один — Володимира Великого. Всі вони мусили вже з часом перейти перерібку, знищені постійними транспортами та вбиранням, а в останніх двох роках зроблено повну їх віднову.

Із перших десяти одягів видано альбомик з описами українською та англійською мовами, який був дуже популярний. Одяги є перекроєм історії України, починаючи від сарматського з IV сторіччя до Христа аж до вбрання галицької міщанки із XVIII сторіччя.

Усі членки комісії мистецтва, що помагали у виконанні цих складних і дорогих одягів, вклали дуже багато любови, труду і часу у свою працю, — підкреслюють наші гості, але ми знаємо, що в останніх десяти роках вони дві були душею цих показів та вони віддали їм частину свого серця. Особливо тут працювала Л. Артимишин, яка вже раніше включилася в мистецьку реферантуру, а від 1977 року веде її безперебійно.

Вона розповідає нам різні цікаві переживання із поїздок на покази одягів до різних місць, часом автом, часом літаком чи поїздом, а завжди з великим багажем, із поспіхом і гарячкою останніх приготувань, пристосування одягів до все нових модельок тощо.

Із своїх записок вони вираховують нам найбільш успішні покази — в часі

Група модельок в історичних одягах, що їх показано на фестивалі церкви св. Юра в Ню Йорку в травні 1988 року.

Міжнародньої виставки у Монтреалі — ЕКСПО, де продовж вісьмох днів відбувалися щоденно покази і їх мали нагоду оглянути тисячі канадців та інших відвідуючих виставу. Незвичайно успішний був показ історичного одягу в часі конвенції Міжнародної ради жінок у липні минулого року у Вашінґтоні, де дослівно жінки цілого світу мали нагоду побачити красу українського історичного одягу.

— А скільки досі таких показів ви підготовили? — питаємо.

Нам відповідають, що досі відбулося вже 104 показів, а саме сотий був у Вашінґтоні на жіночій конвенції. Цікавим збігом обставин Міжнародна рада жінок, що влаштовувала конвенцію, святкувала саме 100-річчя від часу заснування.

Понад 100 показів — це імпозантне число, а коли взяти до уваги скільки соток неукраїнської публіки їх бачило, то ледве чи можна у нашій спільноті знайти кращий зразок безпосередньої популяризації українського імені.

Є отже що відмітити і є чим похвалитися. Аж дивує, що 64-ий Відділ СУА так скромно принимає цей свій виімковий вклад в поширення української культури, всеціло його фінансує та ще і виконує.

— Ми це ніколи не зверталися до ніякої інституції по допомогу, — підкреслює з гордістю голова Х. Навроцька, — а матеріяли до одягів і їх постійне відновлювання коштують дуже багато. А що вже говорити про величезну працю і скількість годин, що дають наші членки у виконання того гарного завдання".

А ми порівнюємо це, що почули, до т. зв. „великих успіхів', що ними часом так дуже хваляться інші українські організації і... робимо свої висновки.

Дві сумні...

(Закінчення зі стор. 1)

полита Андрея Шептицького та інших наших Владик-мучеників за віру, як воєнних злочинців, зрадників народу.

Тут знову обітниця Христова: „Отож я з вами по всі дні аж до кінця віку" (Мт. 28,2), сповнилася. Бог не покинув наших терплячих людей. Благодаттю і силою Святого Духа Бог дав ласку вірности нашому народові до своєї святої католицької віри за прикладом наших холмських та підляшських мучеників, що як згадує Святіший Отець пішли слідом і за прикладом святого Йосафата. „Ті великі мужі та жінки української історії заохочують і вас сьогодні жити у вашій католицькій вірі з таким же, як вони, завзяттям і ревністю" (Слово до української громади у Вінніпеґу 16-го вересня 1984 року). Їхні тайні єпископи, герої-священики, монахи, монахині і вірні миряни наражають своє життя на всякі небезпеки, фізичне катування, переслідування, а навіть на смерть, щоб тільки їхнім прикладним ісповіданням Віри провадили людей до Бога і правди. Мимо державної заборони вони збиралися для Богопочитання в приватних домах, стодолах, лісах та у всяких можливих сховищах. Там наш побожний нарід поклонявся не чужому, а своєму Богові у своїй українсько-католицькій церковній традиції. І ось диво! Їхні терпіння і змагання увінчалися успіхом. Вони витримали тяжкий іспит, зросли і почали навіть здобувати приятелів та визнавців нашої Церкви по всьому Совєтському Союзі.

В недавньому минулому мала частина нашої катакомбної Церкви вийшла з підпілля і здивувала світ своїм існуванням та життєвою енергією. Неможливе стало можливим. Наша Українська Католицька Церква стала знаною по всьому світу, як Церква-героїня, що зуміла видержати найжахливіші переслідування.

Величні святкування нашого першого Тисячоліття пройшли вже в історію. Всі ми повернулися до зайнять нашого щоденного життя, а з тим також і всі пеани в сторону нашої Матері-Церкви покрились мовчанкою. Ті, котрі цікавилися долею нашої Української Католицької Церкви, є тепер зайняті іншими справами. Все це створює небезпечну ситуацію бо саме тепер діють ті, що потаємно рішають долю нашої Церкви в Україні. По їхньому ця доля це звичайно — ліквідація. Тому ми не можемо мовчати. Ми повинні стати до спільного змагу, що його від нас вимагає сучасна ситуація нашої Церкви.

Ми, що живемо в З'єднаних Стейтах Америки, в країні, де можемо свобідно висловлювати свої погляди, якщо всі промовимо голосно й виразно, то нас почує ввесь світ. Нам треба діяти тепер, поки є світло денне, бо може знов прийти ніч і темрява заглушить нас. Ми отже закликаємо усіх українців католиків та всіх людей доброї волі в ЗСА, щоб під проводом своїх духовних зверхників, зорганізувалися і стали в обороні нашої Церкви. Пригадаймо собі слова Святішого Отця, сказані так зворушливо в Сикстинській каплиці в Празник св. Йосафата в 1979 році: „...щоб Слово Боже... було практичною нормою християнського життя і щоб воно принесло нашій спільноті овочі справедливости і святости життя" (Проповідь в часі хіротонії Митрополита Мирослава І. Любачівського). Тому отже поручаємо, щоб особливі молитви за нашу переслідувану Церкву відмовлювано зі всіма вірними в неділі і свята після Богослужень в усіх наших церквах, жіночих і чоловічих монастирях та семінаріях. Запрошуємо наших мирян, щоб в усіх більших скупченнях нашого поселення зорганізували особливі ділові комітети завданням яких було б виявляти справу нашої переслідуваної Церкви перед очима, вухами і сумлінням світу почерез успішне вживання середників публічного зв'язку. Справа свободи нашої Церкви повинна мати місце на сторінках не тільки преси вільного світу але також і в Совєтському Союзі. Всі ми повинні прийти з поміччю нашим Владикам, священикам, монахам, монахиням і вірним в Україні всіма можливими способами.

Свобода віри є ідеєю, що переконливо промовляє до всіх. Ми повинні підкреслювати, що наші змагання є саме для осягнення свободи віри для наших братів і сестер в Україні, бо там вона є в небезпеці. Повернення нашій Українській Католицькій Церкві її церков, монастирів, семінарій та церковної власности є достаточно-правною причиною домагатися перед світовим трибуналом справедливости. Ми можемо і повинні домагатися справедливої реституції за заподіяні шкоди і кривди нашій Церкві та її вірним.

Наші переслідувані брати і сестри довідаються про наші старання і будуть тим піднесені на дусі. Їхні хрести є тяжкими, бо їхня Велика П'ятниця ще дальше триває. Якщо наші об'єднані спільні змагання принесуть користь, то вони пригадають нашим терплячим братам слова св. Павла: „Отож, мої любі брати, будьте тверді, непохитні, визначайтесь у ділі Господнім повсякчасно та знайте, що труд ваш у Господі не марний" (1 Кор. 15,58). Так, як наші предки від св. Володимира вірили, так і ми віруємо, „бо знаємо, той, хто воскресив господа Ісуса, — воскресить і нас з Ісусом" (2 Кор. 4,141) „до вічної свої слави у Христі... удосконалить, утвердить, зміцнить, утривалить" (1 Пет. 5,10). Як колись сказав своїм апостолам так і сьогодні Христос промовляє до наших братів і сестер в Україні: „У світі страждатимете. Та бадьоріться! Я подолав світ" (Ів. 16,33).

Дано у Філядельфії при Соборі Непорочного Зачаття Пречистої Богородиці в четверту неділю Святого Великого Посту, дня 5-го місяця березня 1989 Року Божого.

† Стефан

Митрополит

В 40-ий день смерти сл. п. мґра І. Базарка

У вівторок, 14-го лютого 1989 року на цвинтарі св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку виросла ще одна свіжа могила. Спочили в ній тлінні останки бл. п. мґра Івана Базарка, заслуженого суспільно-громадського діяча як на рідних землях, так і на новому місці поселення. Відійшов від нас на 79 році життя. Смерть прийшла несподівано і вона викликала у всіх нас глибокий жаль і смуток, бо втратили заслужену людину, яку всі ми змали і шанували. Мґр Іван Базарко — це син княжої белзької землі, що 1000 років тому на світанку нашої історії ставила збройний спротив наступаючим ворогам.

Мґр І. Базарко

Народився Іван Базарко 6-го жовтня 1910 року в селі Довженеві Сокальського повіту. Клясичну гімназію закінчив у Сокалі 1930 року. Студіював теологію в духовній семінарії в Перемишлі, право в Люблині, а журналістику у Варшаві.

Батько покійного І. Базарка у Першій світовій війні попав у російський полон, з якого вже не повернувся — помер, і син ділив долю сироти. Вибух німецько-польської війни приневолив перенестися на Холмщину до міста Замостя на працю в Українському Допомоговому Комітеті, а згодом до централі — організаційного відділу у Львові. Коли кінчалася війна, переїхав у свої рідні сторони на короткий час і працював у повітовому Союзі Кооператив в Белзці.

Весною 1944 р., перед наступом большевиків, разом з родиною, як і багато інших тисяч українців, подався на захід, до Німеччини. Життєві обставини були тяжкі. Прийшлося жити в руїнах німецьких міст, під страхом бомбардування, репатріяції, аби тільки дальше від ворога.

В 1945 р. УНРА організує табори для переміщених осіб, мґр І. Базарко очолив табір у Штравбінґу в Баварії та інших містах Німеччини. При кінці 1949 року разом з родиною переїхав до Америки, до Ню Йорку. Крім фізичної праці включився в суспільно-громадську працю. В 1958-1959 роках бачимо покійного на становищі адміністратора Оселі СУМА в Елленвілі. В 1950-1980 роках належав до Головної Управи ООЧСУ, займав різні пости: заступника голови, секретаря, члена редакційної колегії і голови Товариського Суду.

В 1951 році включився в працю Союзу Українців Католиків „Провидіння", очолював Відділ і Округу Ню Йорку, був членом виборчої Комісії, почесним членом і відзначений відповідною грамотою за віддану працю. В 1959 році вступив на працю до Українського Конґресового Комітету Америки. Робота вимагала щоденної відданої праці: організація відділів, поїздки в терен. В 1966 р. став адміністративним директором, підготовляв конґреси в 1966, 1969, 1972 рр., притягав до співпраці організації, які були поза системою УККА. З огляду на стан здоров'я залишив працю 1-го квітня 1981 року. Від 1954 року включився в працю Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій міста Ню Йорку, Відділу УККА, займаючи різні позиції: голови, секретаря, члена управи. На четвертому Конґресі СКВУ був вибраний президентом на другу каденцію.

За свою віддану працю одержав Шевченківську грамоту Свободи від УККА, у Філядельфії грамоту українця року, від Об'єднаного Комітету міста Ню Йорку почесну грамоту.

Виконуючи свою відповідальну працю в громаді, мґр І. Базарко намагався створити атмосферу співпраці, взаємопошани до всіх, з ким працював. Небагато є громадських діячів, які віддають свої сили, час і знання відповідальній праці для добра громади і української справи. Всі громадські осяги покійного вимагали багато щоденних зусиль, що їх не все дасться передати сьогодні.

Оцінюючи заслужену діяльність покійного мґра Івана Базарка, можемо ствердити, що жодна праця не може бути успішною, якщо в її основі не лежить ідейний принцип. Цей ідейний принцип не зродився на еміґрації. Лобов і свідомість до свого народу почалася з дитинства. Народився і ріс в роки, коли український нарід був у вирі боротьби із своїми історичними ворогами, шукав правди у свою самобутність, бути вільним і рівним усім іншим народам світу, мати свою самостійну соборну державу. При цьому належить підкреслити, що бл. п. мґр був глибоко віруючим християнином.

Парастас за покійного мґра відправили в неділю, отці: Лаврентій Лавренюк, ЧСВВ, Петро Оґірко, Богдан Карась і протопресвітер Іван Ткачук. В цей день прощали: ред. Василь Верига від СКВУ, д-р Аскольд Лозинський від УККА, Лев Футала від ЦУКА і інж. Б. Качор від Головної управи ООЧСУ. Панахиду в понеділок відправив: Єпископ Парми Владика Роберт Москаль в асисті отців канцлера о. Томи Саюка, Юліяна Катрія, ЧСВВ, о. Лева Ґольдада, ЧСВВ, о. Пилипа Сандрика, ЧСВВ, о. Богдана Карася і о. протопресвітера Івана Ткачука. В цей ден прощали: Оксана Луцька від Округи і Відділів Провидіння Ню Йорку і мґр Ігор Длябога від Об'єднаного Комітету, Відділу УККА.

У вівторок Службу Божу відправив єпископ Стемфорду Василь Лостен в асисті о. протоігумена Бернарда Панчука, ЧСВВ, о. Лаврентія Лавренюка, ЧСВВ, диjaконував о. Богдан Тарнавський. Прощальне слово виголосив Владика Василь.

На могилі в Бавнд Бруку прощали покійного: о. протоігумен Бернард Панчук від парохії, д-р Михайло Снігурович від УККА, інж. Ігор Смолій від Головної Управи Союзу Українців католиків „Провидіння". На тризні, яку започатковано молитвою, що її провів о. протоігумен Б. Панчук ЧСВВ, прощали покійного Андрій Бігун від Пласту, Богдан Казанівський від Комітету надбужанців, д-р Петро Мірчук від Союзу Українських Політичних В'язнів, Михайло Ковальчин від Товариства б. Вояків УПА, ред. Василь Верига від СКВУ, Христя Навроцька від приятелів і Іван Винник від співпрацівників. Покійний мґр Іван Базарко залишив у смутку дружину Наталію, синів Нестора з дружиною Мартою і дітьми Діяною і Данилом, Володимира з дружиною Лідою і дітьми Андрієм і Юрієм, ближчу і дальшу родину в Америці, в Польщі і Україні. Вдячні приятелі на тризні зложили пожертви на парохію св. Юра в Ню Йорку, до якої належав покійний, і на Світовий Конґрес Вільних Українців.

І. В-к

Зусилля...

(Закінчення зі стор. 1)

Мистецтва України (7-9-го жовтня м. р.), в Менор коледжі в Філядельфії, в урядовому будинку в Монтреалі, в Публічній бібліотеці в Байонні, в Ню Джерзі, на з'їзді найбільшої Американської асоціяції для розвитку слов'янських студій (AAASS), що відбувався в Гонолюлю, на Гавайських островах та в багатьох менших містах Канади й ЗСА. На 1989 рік запляновано дальші виставки ікон Фундації родини Чопівських на американському континенті й поза його межами.

Користування виставкою — безплатне. Зацікавлені у виставці платять лише за перевіз виставкових матеріялів. У ціну перевозу Фундація включає 200 виставкових довідників.

Відгуки на виставку дуже прихильні, зокрема серед середньошкільної і університетської молоді й багатьох американських і канадських глядачів. Оглядають її також з великим захопленням українці. Українська ікона є мало ще вивчена навіть серед українців, не зважаючи на те, що вона творить надзвичайно цікаву і важливу галузь українського образотворчого мистецтва. Виставка є прекрасним свідченням мистецької обдарованости українського народу.

Підсумовуючи, треба щиро сказати, що виставка ікон родини Чопівських принесла уже багато користи українській національній справі. Вона, без сумніву, допомагає нашому оточенню краще познайомитися з українським образотворчим мистецтвом і добути хоча б загальне знання про наш культурний розвиток.

Зацікавлені у замовленні виставки ікон повинні звертатися на адресу: Chopivsky Family Foundation, 1819 L Street NW, Suite 200, Washington, DC 20036. Telephone (202) 955-3990.

В ЦЕНТРІ НЕВЕЛИКОГО міста Італії, Павія, віддаленого тільки на 20 миль від Міляну, частинно розсунулася церква, побудована понад п'ять століть тому. Трагедія була в тому, що в тому часі в церкві правилося Богослуження. На щастя це був робочий день і в церкві було тільки понад 50 осіб, які не постраждали тільки тому, що розвал церкви розпочався від бань і престолу. Але при розсуненні і завалені бані загинули три особи на площі і 15 були поранені. Цегла, скло і цементові брили падали не тільки на тротуар, але й на прилеглу до церкви площу.

МЕШКАНЦІ МОСКВИ підтримали свого колишнього „боса", першого секретаря міського комітету компартії Боріса Єльцина і у числі коло 3,000 вийшли на вулиці міста, щоб запротестувати, що теперішні партійні керівники міста заборонили їм перевести в парку виборчі збори з підтимкою кандидатури Єльцина. Вони несли транспаренти і скандували „Єльцин, Єльцин", не зважаючи, що деякі відділи міліції намагалися виривати в них з рук транспаренти. Скрпілені відділи міліції окружили проспект Калініна, який веде до забудувань Кремлю, а на Совєтський площі керівники міста, „заховавшись" в автобус ввесь час закликали демонстрантів розійтись і не влаштовувати забороненого мітингу. Москвичі, серед них переважала молодь, відмовились виконати „наказ" представників міському і на протязі ще двох годин домагалися рівних прав для Єльцина з тими кандидатами, яких висунула і підтримує компартія. Єльцин, запропонований кандидатом на з'їзд народних депутатів, користується широкою підтримкою своїх земляків.

У ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ загинуло 19 американських піхотинців, які летіли військовим гелікоптером типу CH-53 Д. Гелікоптер з невідомих причин розірвався в повітрі й 19 пасажирів і пілот загинули на місці, а решта з усіх 30 осіб, були поранені. Військова комісія веде тепер слідство, щоб встановити причину вибуху гелікоптера, який брав участь у великих військових маневрах „Тім спіріт". Тому, що це вже другий випадок вибуху такого типу гелікоптера, комісія допускає можливість вад у конструкції літака.

УРЯД ГОНДУРАСУ заборонив закордонним і місцевим кореспондентам відвідувати табори антикомуністичних партизанів контрас, які тимчасово на підставі договору між ЗСА і Гондурасом, перебувають на гондураській території до часу розв'язки справи замирення і підписання нового договору між центральноамериканськими державами. Табори охороняють вояки гондураської армії і допускають до зустрічей з контрас тільки авторизованих осіб, або представників обидвох урядів.

Ділимося сумною вісткою
з Рідними, Приятелями і Знайомими,
що 11-го лютого 1989 р. відійшов у Вічність
наш ТАТО

бл. п.

СТЕФАН КОЛІСНИК

Покійний нар. в Раківці, Україна.

ПОХОРОН відбувся 13-го лютого 1989 р. в Дітройті, Миш.

У глибокому смутку:
син — ЯРОСЛАВ з дружиною
і дітьми

Ділимося сумною вісткою, що 20-го березня 1989 р.
відійшов у Вічність в місті St. Petersburg, Fl.

бл. п.

ЙОСИФ КЕРЛАЙЗА

на 78-му році життя.

ПАРАСТАС в неділю, 26-го березня, о год. 7-ій веч. у похоронному заведенні Vaccaro при 7000 N. 4th Street, St. Petersburg, Fl.

ПОХОРОН у понеділок, 27-го березня 1989 р. о год. 9-ій ранку з української католицької церкви св. Богоявлення, 434 — 90th Avenue, St. Petersburg.

Горем прибиті:
дружина — ЕВГЕНІЯ
брати — ЯРОСЛАВ
ІВАН
МИХАЙЛО
та ближча і дальша Родина

Виклади педагогічного Інституту УВУ в Мюнхені влітку 1989 року

Педагогічний Інститут Українського Вільного Університету (УВУ) влаштовує цього літа педагогічні виклади для вчителів українських шкіл і виховників молодечих організацій. Програма педагогічних викладів складається з двох самостійних сесій. Сесія „А" охоплює і наголошує методологію навчання, а сесія „Б" розглядає і поглиблює знання навчальних предметів.

Вишкіл можна починати від кожної сесії і одержати 6 кредитів. Після закінчення двох сесій і відбуття практики учасники отримують учительські дипломи УВУ.

Цього року відбудеться сесія „Б" — від 10-го липня до 4-го серпня.

Зацікавлені педагогічною програмою Інституту студенти можуть надсилати своєчасно свої зголошення і замовлення приміщень у Мюнхені на адресу УВУ: Ukrainische Freie Universitat Pienzenauerstr. 15 D- 8000 Munchen, 80 (тел.: (099)986-928) — по можливості до середини червня цього року.

Цього літа у педагогічній програмі Інституту викладатимуть професори, доценти й викладачі з різних европейських і позаевропейських країн, а саме (поазбучно): М. Антохій (сучасна українська літературна мова; Викладання української мови в іншомовних клясах); А. Животенко-Піянков (педагогічна психологія); А. Жуковський (методологія географії України); О. Кисілевська-Ткач (українська література в середній школі; навчання в нижчих клясах і передшкіллі); В. Косик (вибрані питання з історії України); І. Шумська-Мороз (мистецтво XX сторіччя); В. Янів (методика викладання української культури).

Виклади педагогічного Інституту УВУ допомагають українському вчителеві виконувати важливе завдання: збагачувати мовні спроможності своїх учнів, навчати їх українознавчих предметів, і при цьому педагогічно сполучувати традицію з новаторством, а передусім — зміцнювати любов до свого народу.

Б. К.

З нагоди 85-ліття д-ра Р. Крупки

З приємністю повідомляємо нашу українську громаду, що 14-го грудня 1988 року сповнилося 85 літ трудолюбивого життя д-ра Романа Крупки, знаного і шанованого українського лікаря в Чикаґо.

Був він практикуючим лікарем 50 років та співосновником і головою Українського Лікарського Товариства в Чикаґо в 1960-1961 роках.

За його жертвенну працю для свого народу, професії і товариства Головна управа УЛТПА нагородила його почесною грамотою під час 19-го лікарського з'їзду делеґатів у Чикаґо в 1981 році.

Від юнацьких літ д-р Р. Крупка належав до Пласту, а в Чикаґо був головою таборової комісії (Пласт) і за свою працю для станиці Пласту одержав орден св. Юрія в сріблі.

Д-р Роман Крупка з дружиною Софією.

Народився Роман Крупка 14-го грудня 1903 р. у Львові в міщанській родині Михайла й Магдалини (з Логінських) Крупки. У Львові молодий Роман зростав та вчився у головній Українській академічній гімназії. В 1920 р. здав матуру та вписався на медичний факультет Українського Тайного Університету. Згодом перейшов і закінчив медичні студії у Львівському університеті Яна Казимира у 1926 р. Після цього відбув чотирирічну лікарську практику і спеціялізацію в загальному шпиталі у Львові. В 1934 р. відкрив приватну лікарську практику в Олешичах пов. Любачів, де познайомився і одружився в 1935 році з молодою українською учителькою Софією Мазепою-Романів.

Тут, в Олешичах, народилася їм перша дочка Марта Звенислава. Після цього молода пара перенеслася до Львова, де д-р Крупка відчинив приватну лікарську практику і працював в українському шпиталі „Народної лічниці", як асистент проф. Маріяна Панчишина, а потім д-ра Ярослава Гинилевича на відділі внутрішніх хворіб.

У Львові народилася їм друга дочка Харитя Катерина.

За радянської влади (1939-1941) д-р Крупка працював лікарем у міському відділі здоров'я, а його дружина Софія була науковим співробітником Музею ім. Івана Франка.

За німецької окупації д-р Крупка був директором загального шпиталю при вул. Потоцького у Львові.

При кінці війни наш Ювілят опинився з родиною в Німеччині, а по війні був таборовим лікарем в Ашафенбурґу та півтора року працював лікарем при американській армії у Вірцбурґу.

В 1948 році завдяки д-рові Іванові Смукові д-р Роман Крупка приїхав з родиною до Америки і оселився в Чикаґо. Тут він відбув 2 роки шпитальної практики, а по зложенні нострифікаційних іспитів відкрив приватну лікарську практику в українській околиці Чикаґо та був на стафі в Белмонт шпиталі.

В Чикаґо дві дочки подружжя Крупків одержали університетську освіту та вийшли заміж: старша дочка Марта одружилася з інж. Олегом Білинським та має троє дітей (найстарший син Роман етудіює також медицину), а молодша дочка Харитя-Катерина вийшла заміж за д-ра психології Ґеральда Саланціка та має одну дочку Софію-Анну.

Подружжя Крупки належать до прафії св. о. Миколая, де пані Софія співала 25 років у катедральному хорі „Славута", а д-р Крупка брав участь у громадському і пластовому житті.

Обоє вони були і є щедрі на церковні та українські культурні й громадські цілі.

В 1984 р. наш Ювілят відійшов на заслужену емеритуру після 50-літньої лікарської практики і щирої опіки над своїми пацієнтами.

Д-р П. Пундій

Два роки праці членок СУА при Американському музеї іміґрації

Два роки — дуже малий проміжок часу для остаточного висліду далекосяжних плянів, однак, беручи до уваги обставини, серед яких працюємо, то осяги маємо великі.

Перш ніж згадати про наші осяги, коротенько хочемо відсвіжити відомості про існування української етнографічної частини при Американському музеї іміґрації (АМІ), що знаходиться при Статуї Свободи на Елліс Айленді біля Ню Йорку. Його не слід утотожнювати з нашим Українським Музеєм, який був почином СУА і вже існує понад 12 літ. Він широко відомий нашому громадянству, став культурною репрезентативною установою українців в Америці, має велике значення в житті міста Ню Йорку, втішається великим признанням серед українців, які його відвідують.

Американський музей іміґрації репрезентує іміґрантів з цілого світу, які приїхали протягом багатьох років до Америки. Між народами Східньої Европи була поміщена жалюгідна виставка, яка нас не лише не репрезентувала, але обезцінювала. Знову жінка в рядах СУА стала воїном і захисником добра української справи. І тут, як дзвін осторогн, М. Машера і О. Тритяк закликали, що треба щось зробити, що треба діяти негайно.

За згодою і підтримкою Централі СУА, в листопаді 1986 року при Окрузі Ню Джерзі створено Діловий комітет для поліпшення вигляду української частини; комітет очолила тодішня голова Округи О. Тритяк. Всі члени Комітету в особах: Л. Гладка, І. Руснак, Я. Стахів, М. Машера, Ґ. Вислаки, О. Мусаковська, Н. Питляр, М. Ракоча, М. Федорів, а з поза членства СУА д-р В. Петришин з дружиною (тепер виїхали настало), д-р Д. Стахів, д-р Ю. Тритяк виявили надзвичайний ентузіязм і вложили багато праці, щоб проникнути до самого ядра адміністрації Музею, викликати й утривалити зацікавлення нами, як вартісною одиницею американського суспільства.

Треба було крок за кроком усувати перешкоди необізнаности про нашу жіночу організацію СУА в Америці.

Перше нав'язано листовний контакт з куратором музею МекҐваєром, вислано листи до громадян, до українських православних і католицьких парохій, що в сумі дало 394 висланих листів. Відбуто десяток зустрічей з представниками управи Музею і помало з загальної неосвідомлености про нас, почало зароджуватися зацікавлення, подив і признання для всіх членів Комітету, як рівнож української спільноти. В одному з листів до голови комітету О. Тритяк, МекҐваєр пише: „Ваша наполеглива праця заставила мене думати про українців". В іншому листі: „Наполеглива праця Вашого комітету у великій мірі причинилася до публічного навчання відвідувачів іміґрації українців до цієї країни". Знову ж кервінник Барклей: „Вклад української спільноти причинився до скріплення репрезентації ваших предків в колекції нашого музею і спомину, що вони лишили для всіх американців".

Це ж великий осяг на відтинку зовнішніх зв'язків. Нами зацікавились інтелектуальні кола американців, про нас будуть говорити тисячі відвідувачів з цілого світу. Цей наш успіх є проти дією проти загальної непоінформованости, підсичуваної подекуди неприхильними, тенденційними інформаціями проти нашого народу.

Куратор музею МекҐваєр поглиблював своє зацікавлення, беручи участь в імпрезі Українського Музею „Над морем", був гостем на відкритті виставки „Шедеври української архітектури". Для утривалення його одушевлення цією виставкою, директор Українського Музею М. Шуст подарувала йому каталог з цієї виставки. Він також вітав делеґатів конвенції українців католиків, що прибули автобусом і т. п.

Зацікавлення виявилось обопільне. Наш комітет також ближче познайомився з історією Елліс Айленд і історією української іміґрації за роки від 1895 до 1925 року.

Як же ж праця проводилась в іншому аспекті?

За цей час зібрано багато дуже цінних експонатів, привезених нашими іміґрантами: речі домашнього вжитку, старі фотографії, документи, вишивки на домашньо зробленому полотні та інші цінні речі. Всі вони закатологовані музеєм.

У висліді цього в одній великій ґабльотці уложено на сталу виставку прегарний український жіночий борщівський одяг. У нових приміщеннях Музею, що будуть відкриті при кінці 1989 р., буде народний чоловічий одяг з Гуцульщини, дарунок пані Лелет — стрій її померлого батька.

Комітет працює над різними проєктами, узгіднюючи можливості, які можна вмістити в рамки правильника Музею. Одним з проєктів було виведення „Дерева родини Вислоцьких", удокументоване родинними, документами, а суконка, яку привезла пані Вислоцька через Елліс Айленд, знаходиться нині на виставці в даному Музею. Цю ідею можна продовжати і підшукувати інші родини.

Від травня 1988 р. куратором музею стала пані Коген і це знову вимагало переформування тяглости праці.

Тут дуже загально подано про перебіг праці Комітету, але й це дає огляд, скільки тут переведено корисної акції для добра української справи. Підкреслюючи нашу окремішність, здобуто прихильників серед американських кіл, а кожний крок успіху серед американського довкілля є для нас великим осягом.

Ще варто б згадати, що серед численних відвідувачів музею були небуденні гості з України — Ірена Чабан зі Львова і син Рубана, колишнього в'язня за те, що різьбив репліки статуї Свободи.

Живемо в світі грошевих вартостей і утривалення найбільш шляхетних ідей вимагає матеріяльної бази, тому просимо в міру можливости надсилати свої пожертви на подану адресу: Ukrainian National Women's League of America Mrs. O. Musakowska (AMI), 24 Park Place, Irvington, N. J. 07111.

Ольга Буртик

Доповідь Б. Кліда про його однорічне перебування в Києві

Заходом Відділу УАКР в Дітройті, в суботу, 25-го лютого ц.р., докторський кандидат при відділі історії Альбертського університету в Канаді Богдан Клід виголосив доповідь на тему „Гласність, перебудова та правозахисний і національний рухи в Україні в 1987-88 роках". Прелеґент народився, виріс та здобув початкову і середню освіту в українських католицьких парафіяльних школах при церкві НЗПДМ в Дітройті, а студії історії пройшов на університетах Вейн і Каліфорнія. В 1987-88 шкільному році був вимінним студентом в Київському університеті ім. Т. Шевченка.

Відвідати Україну, а зокрема її столицю, було його мрією вже з ранніх літ — розпочав свою доповідь Б. Клід. Володіючи українською мовою, а частинно також російською і знаючи немало про СССР, він все-таки був заскочений, коли митна контроля в Москві відібрала від нього українські історичні книжки і тим самим принизила його до рівня злочинних порушників закону. В Києві він важко відчув всестороннє відчуження між собою, тобто молодим представником української діяспори, та місцевими українцями. Тож поширення і посилення контактів діяспори з краєм він уважає необхідною передумовою взаємного зближення та зрозуміння.

Дотогочасні злочини режиму були в Україні найбільшим, а сьогоднішні зміни і полегші в зв'язку з перебудовою є найменшими. Все таки режим зрозумів, що СССР, маючи першорядний людський потенціял та великі природні багатства, під економічним оглядом став другорядною країною, яка не додержує кроку розвитковi технології, індустрії і агрономії в демократичних країнах. Парадоксальний корінь лиха в тому, що, для прикладу, СССР продукує більше сталі, чим ЗСА, але нема сталевих продуктів щоденної потреби; виготовляється, буцімто, задовільна кількість взуття високої ціни, але такої низької якости, що воно дуже часто не видержує більш чим двох тижнів вжитку. Наслідком поганої господарки видайність ґрунтів, а й те, що зародить до 50% пропадає на полях, під час транспорту, або на складах. Таким чином в СССР існує радше плянований хаос, а не плянована економіка.

Перебудувати можна те, що вже було будовою, а не хаос і злочини партійної бюрократії. Тому зміни мусять бути докорінними та охопити цілість особистих, суспільних та національних прав населення для своєї мови, культури та релігії. Все це дає підстави надіятись, що теперішній процес демократизації вже не дається спинити, або повернути назад.

В національних справах цей процес виконує три головні завдання: боротьба за удержавлення української мови; реабілітація репресованих та усунення білих плям в історії СССР; відродження історичної пам'яті українського народу.

Активну участь в цьому процесі беруть офіційні і неофіційні сили. Офіційні — це головно члени Спілки Письменників України, а неофіційні — це вже створені під час процесу перебудови товариства і клюби в Києві, Львові та інших містах України, де перед ведуть переслідувані представники культурного і релігійного життя. В загальному можна говорити про історичної ваги національне відродження, яке покищо не має виглядів осягнути повну суверенність нації, але в тому напрямі звернене.

Прелеґент закінчив свою цікаву і багату зразками сучасного народного гумору та сатири доповідь дуже влучною заувагою, що й українській громаді на поселеннях потрібне відродження, бо ще так недавно енерґійне суспільно-політичне і культурне життя втихає і гасне.

Керівник вечора д-р Ярослав Березовський висловив, виявлену щедрими оплесками присутніх подяку прелеґентові та попросив до слова його дружину Галину, яку він стрінув та звінчався під час свого перебування в Україні.

Галина Клід представила та подала свої пояснення багатої, розміщеної на залі, збірки світлин, прозірок та творів мистців сучасного відродження, а саме: Теодора Гуменюка, Івана Марчука (42 картини Шевченкіяни), Галини Севрук (кераміка на тему Княжої доби та Козаччини), Опанаса Заливахи та інших. Свою розповідь про національну духом і змістом їхню творчість, з наголосом на нашу історію, культуру та релігію і рівночасно їхнє символічне представлення вселюдських ідеалів краси, добра, волі, правди і справедливости, прелеґентка подала такою чудовою українською мовою та таким багатим і заразом стислим способом вислову своїх думок, що цілковито зачарувала та полонила увагу присутніх.

На закінчення цієї успішної і будуючої зустрічі голова Відділу УАКР в Дітройті Зенон Василькевич подякував прелеґентам та численно зібраній громаді за успішну зустріч.

Р. Л.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 9-го КВІТНЯ 1989 р.

Чикаґо, Ілл. Річні загальні збори Б-ва св. Стефана 221-го Відд. о год. 1-ій по пол. в залі катедри св. о. Николая (Rice and Oakley Blvd.) Проситься всіх членів Відділу до активної участи в Річних загальних зборах. — Управа 221-го Відд.

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!